

Administratiw önümçilik hakynda

TÜRKMENISTANYŇ

K A N U N Y

Administratiw önümçilik hakynda

Şu Kanun administratiw edaralar tarapyndan administratiw namalarynyň kabul edilmegi, ýerine ýetirilmegi ýa-da ýatyrylmagy bilen bagly amala aşyrylýan işiň hukuk esaslaryny, ýörelgelerini we önümçilik düzgünlerini belleýär we adam hukuklarynyň we azatlyklarynyň berjaý edilmeginiň üpjün edilmegine hem-de kanunyň hökmürowanlygyna gönükdirilendir.

I BAP. UMUMY DÜZGÜNLER

1-nji madda. Şu Kanunda ulanylýan esasy düşüňjeler

Şu Kanunda şu esasy düşüňjeler ulanylýar:

- 1) administratiw edara – ýerine ýetiriji häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary, şeýle hem administratiw namalaryny kabul etmäge hukuk berlen ygtyýarlyk şahslar;
- 2) administratiw nama – administratiw edara tarapyndan döwlet we raýat arasyndaky hukuk gatnaşyklar çygyrynda belli bir (anyk) meseläni kadalaşdyrmak maksady bilen, daşky täsire eýe bolan we fiziki ýa-da ýuridik şahs üçin kesgitli hukuk netijelere getiren kabul edilen çözgüt, görkezme ýa-da gaýry häkimlik ediji çäre;
- 3) administratiw önümçilik – administratiw edaralaryň administratiw namanyň kabul edilmegine gönükdirilen işi;
- 4) gyzyklanýan şahs – administratiw namanyň kabul edilmegi ýa-da degişli hereketleriň edilmegi bilen baglylykda administratiw edara ýüz tutan, ýa-da özi babatda administratiw nama kabul edilen ýa-da degişli hereket ýa-da hereketsizlik edilen şahs, ýa-da kabul edilmegi göz önünde tutulan ýa-da kabul edilen administratiw nama hukuklaryna ýa-da kanun tarapyndan goralýan bähbitlerine gönüden-göni täsir eden, ýa-da täsir edip biljek islendik fiziki ýa-da ýuridik şahs ýa-da administratiw edaranyň hereketi, ýa-da öz haýyşnamasy esasynda ýa-da administratiw edaranyň başlangyjy boýunça onuň gulluk ýagdaýyndan gelip çykýan ýagdaýlarda administratiw önümçilige çekilen şahs;
- 5) diskresion ygtyýarlyk (öz garaýşyň boýunça hereket etmek hukugy) – administratiw edara çözgütler kabul edilende öz garaýşy boýunça hereket etmäge ýa-da kanuna laýyk gelyän mümkin bolan çözgütleriň birini saýlamak hukugyna kanun bilen berlen ygtyýarlyk;
- 6) oňaly administratiw nama – gyzyklanýan şahsa hukuk berýän ýa-da onuň hukugynyň barlygyny tassyklaýan ýa-da oňa ýüklenen borjy aýyryýan administratiw nama;
- 7) oňasyz administratiw nama – gyzyklanýan şahsy hukuklaryndan mahrum edýän ýa-da hukugyny çäklendirýän, ýa-da oňa kesgitlenen borjy ýükleyän administratiw nama.

2-nji madda. Administrativ önümçilik hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy

Administrativ önümçilik hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy Türkmenistanyň Konstitusiyasyna esaslanýar, şu Kanundan hem-de Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan ybaratdyr.

3-nji madda. Şu Kanunyň ulanylýan çygry

1. Şu Kanunyň düzgünleri administrativ edaralaryň işi babatynda ulanylýar.

2. Şu Kanunyň hereketi şulara degişli däl:dir:

1) kadalaşdyryjy hukuk namalaryň taýýarlanylmagyna we kabul edilmegine;

2) Türkmenistanyň administrativ hukuk bozulmalary, jenaýat, raýat we arbitraž iş ýörediş kanunçylygy bilen seretmek tertibi bellenen raýatlaryň ýüz tutmalarynyň we beýleki işleriň seredilmegine;

3) zähmet gatnaşyklaryna;

4) kazyýet ýerine ýetirijileriniň işine.

4-nji madda. Administrativ önümçiligi amala aşyrmagyň esasy ýörelgeleri

Şular administrativ önümçiligi amala aşyrmagyň esasy ýörelgeleridir:

1) kanunylyk – administrativ edara tarapyndan öz ygtyýarlylygynyň çäginde we Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan talaplara laýyklykda administrativ önümçiligiň amala aşyrylmagy;

2) kanunyň önünde deňlik – administrativ edaralaryň administrativ önümçiligi amala aşyrylanda deň çemeleşmäni üpjün etmek borjy;

3) administrativ önümçiligiň dessinligi we elýeterliligi – gyzyklanýan şahs tarapyndan administrativ önümçiligi amala aşyrmak üçin resminamalaryň we (ýa-da) maglumatlaryň administrativ edara iň az möçberde berilmegi bilen administrativ önümçiligiň gysga wagtda amala aşyrylmagy;

4) administrativ önümçiligi amala aşyrylanda hyzmatdaşlyk – administrativ önümçiligi amala aşyrylanda administrativ edaralaryň beýleki administrativ edaralar, gaýry guramalar bilen administrativ önümçiligi amala aşyrmak üçin zerur bolan ýüz tutma ihermek, resminama we (ýa-da) maglumat alyşmak arkaly, şeýle hem beýleki görnüşlerde özara gatnaşyklary;

5) barabarlyk – ýuridik ýa-da fiziki şahslaryň hukuk derejesine haýsydyr bir goşulmagy göz önünde tutýan çäreleriň administrativ edaranyň ugur alýan kanuny maksatlaryna ýaramly, zerur we deň bolmagy;

6) ynamy goramak – ak ýürekden hereket edýän gyzyklanýan şahslaryň administrativ edaralaryň işiniň netijelerine ynamynyň kanun bilen goralmagy;

7) inkiwizision ýörelge – işiň ähli ýagdaýlaryny dogry barlamak ýörelgesi.

5-nji madda. Administrativ önümçiligiň görnüşü

Eger önümçiligiň görnüşi barada ýörite düzgünler bolmasa, administratiw önümçiligi kesgitlenilen görnüşi berjaý etmek bilen bagly däldir.

6-njy madda. Çäk degişiligi

1. Administratiw önümçiligi administratiw edaralar tarapyndan öz ygtyýarlylyklaryna laýyklykda gyzyklanýan şahsyň ýaşayan (ýerleşýän) ýeri boýunça ýa-da olaryň ýokarda durýan edaralary tarapyndan şu Kanunyň talaplaryna laýyklykda amala aşyrylýar, şu bölegiň üçünji tesiminde görkezilen administratiw önümçiligi muňa degişli däldir.

Eger gyzyklanýan şahsyň bolýan ýeri boýunça bellige alynmagy hökmany bolan halatynda, administratiw edaralar öz ygtyýarlylyklaryna laýyklykda administratiw önümçiligi onuň bolýan ýeri boýunça amala aşyryrlar.

Gozgalmaýan emläk babatda administratiw önümçiligi administratiw edaralar tarapyndan gozgalmaýan emlägiň ýerleşýän ýeri boýunça amala aşyrylýar.

2. Administratiw edara gyzyklanýan şahsyň ýüz tutmasynda görkezilen meseleleri çözmek boýunça öz ygtyýarlylygyny özbaşdak barlamaga borçludyr.

3. Administratiw edaranyň ygtyýarlylygynyň onuň we gyzyklanýan şahsyň arasyndaky ylalaşyk bilen esaslandyrylmagyna ýol berilmeýär.

4. Eger gyzyklanýan şahslaryň biri administratiw edarany ygtyýarly diýip hasap edýän bolsa, edaranyň özi bolsa özüni şeýle hasap etmese, ol haýal etmän gyzyklanýan tarapy habarly etmek bilen, işi ygtyýarly edaranyň garamagyna iberýär.

7-nji madda. Administratiw önümçilikde wekilçilik

1. Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalarynda başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, administratiw önümçiligi amala aşyrylanda gyzyklanýan şahsyň hut özi we (ýa-da) wekiliň üsti bilen gatnaşmaga haklydyr.

2. Gyzyklanýan şahsyň özüniň gatnaşmagy ony wekiliniň bolmagy hukugyndan mahrum etmeýär, şonuň ýaly hem wekiliň gatnaşmagy gyzyklanýan şahsyň özüniň gatnaşmak hukugyny aradan aýyrmaýar.

3. Gyzyklanýan şahsyň wekili diýlip, administratiw edara we beýleki gatnaşyjylar bilen şu Kanun bilen düzgünleşdirilýän gatnaşyklarynda onuň bähbitlerine wekilçilik etmäge ygtyýarlandyrylan fiziki ýa-da ýuridik şahs ykrar edilýär.

Gyzyklanýan şahsyň administratiw önümçiligiň amala aşyrylmagy üçin ýüz tutan administratiw edarasynyň işgärleri gyzyklanýan şahsyň wekili bolup bilmeýärler, muňa gyzyklanýan şahsyň kanuny wekilleri bolup durýan administratiw edaranyň işgärleri degişli däldir.

4. Ýuridik şahsyň wekili öz ygtyýarlyklaryny Türkmenistanyň raýat kanunçylygynda bellenen tertipde berlen ynanç haty esasynda amala aşyryr.

Fiziki şahsyň wekili öz ygtyýarlyklaryny notarial taýdan tassyklanan ynanç haty esasynda amala aşyryr.

Eger wekilçilik adwokat tarapyndan amala aşyrylýan bolsa, onda onuň ygtyýarlyklary order bilen tassyklanylýar.

Ygtyýarnama esasynda hukuk kömegini berýän şahslaryň ygtyýarlyklary hukuk kömegini bermek hakyndaky şertnama we ygtyýarnamanyň nusgasy bilen tassyklanylýar.

5. Gyzyklanýan şahslaryň topary özbaşdak ýa-da administratiw edaranyň haýysy boýunça administratiw önümçilige şu toparyň adyndan gatnaşmaga ygtyýarly bir ýa-da birnäçe şahslary wekil edip bellemäge haklydyr.

II BAP. ÖNÜMÇILIK ÝÖRELGELERI WE

KEPILLIKLERI

8-nji madda. Administratiw edara ýüz tutmaga bolan hukuk

1. Her bir şahsyň özüniň hukuklary we kanuny bähbitleri bilen gönüden-göni bagly bolan meseleler boýunça administratiw edara ýüz tutmaga, haýyşnama bildirmäge ýa-da administratiw edaradan maglumat almaga hukugy bardyr.

2. Administratiw edara bu ýüz tutmalar boýunça degişli çözgütleri kabul etmäge ýa-da maglumaty bermäge borçludyr.

9-njy madda. Administratiw önümçilikde hukuk ukyby we kämillik ukyby

1. Administratiw önümçilige gatnaşmak hukugyna şular eýedirler:

1) fiziki we ýuridik şahslar;

2) administratiw edaralar.

2. Administratiw önümçiligi boýunça hereketleri amala aşyrmaga şular ukyply bolup durýarlar:

1) kämillik ukyby bolan fiziki şahslar;

2) kämillik ukyby çäklendirilen fiziki şahslar, eger olaryň kämillik ukybynyň çäklendirilmegi administratiw önümçiligiň nârsesine degişli bolmasa;

3) ýuridik şahslar özleriniň ýolbaşçylarynyň, wekilleriniň ýa-da ygtyýarlandyrylanlarynyň üsti bilen;

4) administratiw edaralar özleriniň ýolbaşçylarynyň, olaryň orunbasarlarynyň ýa-da ygtyýarlandyrylanlarynyň üsti bilen.

10-njy madda. Administratiw önümçiligiň gatnaşyjylary

1. Administratiw önümçilige gatnaşyjylar şular bolup durýarlar:

1) administratiw namanyň kabul edilmegi ýa-da hereketiň amala aşyrylmagy barada haýyşnama bilen ýüz tutýan şahs;

2) administratiw nama ýa-da hereket gönükdirilen şahs;

3) administratiw nama ýa-da hereket bilen hukuklaryna ýa-da borçlaryna deglip bilinjek şahs.

2. Kabul edilmegi göz önünde tutulýan administratiw namanyň beýleki şahslaryň hukuklaryna we kanun tarapyndan goralýan bähbitlerine gönüden-göni täsir etjekdigine esaslar bolanda, administratiw edara şol şahslaryň üçünji (gyzyklanýan) şahslar hökmünde önümçilige gatnaşmagyny üpjün etmäge borçludyr.

3. Eger kabul edilmegi göz önünde tutulýan administratiw nama beýleki şahslaryň hukuklaryna we kanun tarapyndan goralýan bähbitlerine täsir edip biljek bolsa, administratiw edara öz başlangyjy boýunça ýa-da şol şahslaryň haýyşnamasy boýunça olary administratiw önümçilige gatnaşyjy hökmünde çekip biler.

11-nji madda. Administratiw önümçiligiň başlanmagy

1. Şular administratiw önümçilige başlamak üçin esas bolup durýarlar:

1) fiziki ýa-da ýuridik şahsyň arzasy (şikayaty);

2) administratiw edaranyň başlangyjy ýa-da kanunda göz önünde tutulan halatlarda administratiw edaranyň administratiw namany kabul etmek borjy.

2. Administratiw önümçiligi arzanyň (şikayatyň) hasaba alnan pursadyndan ýa-da ilkinji iş ýörediş hereketi amala aşyrylan pursadyndan başlanýar.

12-nji madda. İşlere seredilende tarapgöýsüzlik

1. Administratiw edaralar öz ygtyýarlyklaryny tarapgöýsiz amala aşyrmaga borçludurlar.

2. Işiň ahyrky netijesine gyzyklanýan wezipeli adam administratiw önümçilige gatnaşyp bilmez.

13-nji madda. Işiň ýagdaýlaryny dogry barlamak

1. Administratiw edara administratiw önümçiligiň barşynda işiň çözülmegi üçin ähmiýeti bar bolan ähli hakyky ýagdaýlary hemmetaraplaýyn, doly we dogry barlamaga borçludyr.

2. Administratiw edara işe degişli bolan ýagdaýlary barlamakdan we hasaba almakdan ýüz dönderip bilmez.

3. Barlamagyň usuly we möçberi administratiw edara tarapyndan kesgitlenilýär. Administratiw edara gyzyklanýan şahslaryň delillerine we berlen subutnamalara bagly däl.

4. Berlen subutnamalar ýeterlik bolmasa, administratiw edara öz başlangyjy boýunça goşmaça subutnamalary ýygnamaga borçludyr.

5. Administratiw edaranyň administratiw önümçilige gatnaşýan şahslar tarapyndan berlen arzalary ýa-da haýyşnamalary işe degişli däl dişi ýa-da esassyzlygy sebäpli, kabul etmekden ýüz döndermäge haky ýokdur.

14-nji madda. Administratiw edaranyň maslahatlary we administratiw edara tarapyndan zerur maglumatlaryň berilmegi

1. Administrativ edara gyzyklanýan şahsa arza ýa-da haýyşnama bermekde, arzada ýa-da haýyşnamada ýol berlen ýalňyşlary ýüze çykarmakda we aradan aýyrmakda ýardam etmäge, administrativ önümçilige gatnaşýan şahsa hukuklaryny we borçlaryny düşündirmäge borçludyr.

2. Değişli administrativ edara fiziki ýa-da ýuridik şahslaryň ýüz tutmasy esasynda olara arzalaryň nusgalyklaryny we administrativ önümçiligi bilen bagly beýleki blanklary bermelidir ýa-da olary poçta aragatnaşygynyň üsti bilen ibermelidir.

15-nji madda. Subut etmegiň serişdeleri

1. Administrativ edara işiň ýagdaýlaryny aýdyňlaşdyrmak üçin zerur hasaplaýan subut etmegiň serişdelerini ulanýar. Administrativ edara subut etmegiň şu serişdelerini peýdalanyp biler:

1) resminamalary;

2) taraplaryň we gatnaşygy üçünji şahslaryň düşündirişini;

3) şaýatlaryň düşündirişini;

4) önümçilige gatnaşyjylaryň, bilermenleriň ýazmaça görnüşindäki pikirini;

5) değişli barlaglary geçirmegi;

6) işiň dogry çözülmegi üçin ähmiýeti bolan gaýry subutnamalary.

2. Administrativ önümçilige gatnaşyjylar işiň ýagdaýlaryny aýdyňlaşdyrmaga ýardam etmelidirler, özlere mälüm bolan faktlar barada habar etmelidir we zerur bolan subutnamalary bermelidir.

16-njy madda. Administrativ önümçilige gatnaşyjylary diňlemek

1. Administrativ önümçilige gatnaşyjynyň hukuklaryna täsir edýän administrativ namasy kabul edilmezinden öň, bu gatnaşyja çözüň kabul etmek üçin möhüm faktlar babatda öz pikirini aýtmaga mümkinçilik döredilmelidir.

2. Administrativ önümçiligi diňlemesiz geçirilip bilner, eger:

1) önümçiligiň uzaga çekmeginiň töwekgelçiligi sebäpli ýa-da jemgyýetçilik bähbidinden ugur alyp, haýal etmän çözüňdi kabul etmek zerurlygy ýüze çykanda;

2) diňlemegi geçirmek çözüňdi kabul etmek üçin bellenen möhleti berjaý etmekde mesele döretjek bolsa;

3) administrativ önümçilige gatnaşygy haýyşnamasynda ýa-da düşündirişinde inkär edip bolmajak hakyky maglumatlary getiren bolsa we goşmaça maglumatlary almagyň zerurlygy bolmasa;

4) iş boýunça kabul edilýän çözüň bu administrativ önümçilige gatnaşyja zyýan ýetirmeýän bolsa;

5) administrativ edara umumy görkezme ýa-da birmeňzeş administrativ namalar çykarmagy niýet eden bolsa;

6) administrativ önümçilikde ýerine ýetiriş boýunça çäreler kabul edilmeli bolsa.

17-nji madda. Administrativ önümçiligiň materiallary bilen tanyşmak hukugy

1. Gyzyklanýan şahslar administratiw önümçiligiň materiallary bilen tanyşmaga hukuklydyrlar, ýagny onda saklanýan resminamalary bilmek olaryň kanuny bähbitlerini durmuşa geçirmek ýa-da goramak üçin zerur bolup durýar, döwlet ýa-da kanun arkaly goralýan gaýry syrlary saklaýan maglumatlar muňa degişli däl.

2. Administratiw önümçilik bilen bagly maglumatlar gaýry şahslara diňe gyzyklanýan şahslaryň razylygy esasynda berlip bilner.

3. Administratiw edara degişli maglumatlary gyzyklanýan şahslaryň ýüz tutmalarynyň gelip gowşan gününden ýedi günün dowamynda bermäge borçludyr.

4. Administratiw edaranyň haýsydyr bir kanun arkaly goralýan syrlary saklaýan resminamalary gyzyklanýan şahslaryň zyýanyna ulanmaga haky ýokdur.

5. Gyzyklanýan şahslar administratiw önümçiligiň materiallary bilen, bu önümçilik amala aşyrylan administratiw edarada tanşyp bilerler.

Aýratyn halatlarda, gyzyklanýan şahslar ýazmaça ýüz tutmak esasynda, administratiw önümçiligiň materiallary bilen gaýry administratiw edaralarda tanşyp bilerler.

6. Gyzyklanýan şahsyň administratiw önümçilik bilen bagly resminamalaryň we gaýry materiallaryň nusgasyny almaga haky bardyr.

Resminamalaryň we gaýry materiallaryň göçürmesini almak we olary poçta aragatnaşygy arkaly ibermek bilen baglanyşykly hyzmatlar üçin Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan möçberde töleg alynýar.

18-nji madda. Kanun arkaly goralýan syry saklaýan resminamalaryň ýa-da maglumatlaryň gizlinligini üpjün etmek

Administratiw edara gyzyklanýan şahsyň haýyşnamasy boýunça onuň şahsy ýa-da maşgala durmuşynyň syryny, şeýle hem hünär ýa-da täjirçilik syryny saklaýan resminamalaryň ýa-da maglumatlaryň gizlinligini üpjün etmäge borçludyr.

19-njy madda. Administratiw önümçiligi alyp barmagyň dili

1. Administratiw önümçilik Türkmenistanyň döwlet dilinde alnyp barylýar.

2. Administratiw önümçiligiň dilini bilmeýän gatnaşyjylara terjimeçiniň hyzmatyndan peýdalanmak hukugy düşündirilýär.

3. Daşary ýurt dilinde düzülen ýüz tutmalar, haýyşnamalar, güwänamalar ýa-da gaýry resminamalar administratiw edara Türkmenistanyň döwlet diline terjimesi bilen berilmelidir.

III BAP. MÖHLETLER

20-nji madda. Administratiw önümçiligi amala aşyrmagyň möhletleri

1. Administratiw önümçiligiň amala aşyrylmagy ýönekeý, maksadalaýyk we gysga möhletli bolmalydyr.

2. Administratiw önümçilik, administratiw önümçiligi amala aşyrmak üçin zerur bolan ähli resminamalary we (ýa-da) maglumatlary almak we işlemek üçin talap edilýän wagtdan ugur alnyp kesgitlenýän möhletde amala aşyrylýar. Administratiw edara bir aýdan köp bolmadyk möhletde administratiw namany kabul etmek hakynda ýa-da ony kabul etmekden ýüz döndermek hakynda çözgüt kabul edýär.

Eger Türkmenistanyň kanunçylygynda gaýry möhlet belenilmedik bolsa, administratiw önümçilige ähmiýetli bolan ýagdaýlary anyklamak üçin köp möhlet talap edilýän halatynda, bu möhlet administratiw edara tarapyndan kyrk baş güne çenli uzaldylyp bilner. Administratiw edara gyzyklanýan şahsa möhletiň uzaldylandygy barada habar berýär.

Haçan-da, administratiw önümçiligi amala aşyrmak üçin gerek bolan resminamalar we (ýa-da) maglumatlar gaýry ýollar bilen alnyp bilinmeýän bolsa, administratiw edara tarapyndan ygtyýarly edara olaryň berilmegi barada talap haty iberilen halatynda, administratiw önümçiligi amala aşyrmak möhleti talap haty iberilen gününden başlap, talap edilen resminamalaryň we (ýa-da) maglumatlaryň alnan gününe çenli togtadylýar.

3. Gyzyklanýan şahsyň arzasynyň hasaba alnan günü ýa-da ilkinji iş ýörediş hereketiň amala aşyrylan günü administratiw önümçiligiň başlanan günü hasap edilýär.

21-nji madda. Möhletleri hasaplamak

1. Administratiw önümçiligi bilen bagly hereketler şu Kanunda belenen möhletlerde amala aşyrylýar. Eger iş ýöredişiň möhletleri kanun tarapyndan belenilmedik halatynda, olar administratiw edara tarapyndan belenilýär.

2. Kanunda belenen möhletiň dowamlylygy senenama senesiniň başlanan möhletinden ýa-da wakanyň bolan gününden soňky günden başlanýar.

3. Administratiw edara tarapyndan belenen möhlet bu barada gyzyklanýan şahs habarly edilen gününden ýa-da Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan halatlarda deňişli maglumatlar resmi taýdan yglan edilen pursadyndan başlanýar.

4. Möhletler Türkmenistanyň Raýat kodeksiniň 145-nji maddasyna laýyklykda senenama günlerinde hasaplanýar.

22-nji madda. Möhletleri uzaltmak

1. Administratiw edara tarapyndan belenen möhletler gyzyklanýan şahsyň arzasy boýunça bu edara tarapyndan uzaldylyp bilner.

2. Administratiw edara gyzyklanýan şahsa belenen möhletiň berjaý edilmezliginiň netijeleri barada duýdurmaga borçludyr.

23-nji madda. Möhletleri dikeltmek

1. Kanunda belenen möhletiň geçirilmeginiň sebäpleri esasly diýlip ykrar edilende, administratiw edara gyzyklanýan şahsyň arzasy boýunça geçirilen möhleti dikeldip biler.

2. Gyzyklanýan şahs geçirilen möhletiň dikeldilmegi barada administratiw edara ýazmaça arza bilen ýüz tutýar. Möhletiň geçirilmeginiň sebäbiniň esaslydygyny tassyklaýan resminamalar arza goşulýar.
3. Geçirilen möhleti dikeltmek baradaky arza administratiw edara tarapyndan baş günüň dowamynda seredilýär.
4. Möhleti dikeltmek baradaky arzanyň berilmegi bilen bir wagtda möhleti geçen hereketler amala aşyrylýar (arza, şikaýat, resminamalar we ş.m. berilýär).
5. Gyzyklanýan şahs Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan tertipde administratiw edaranyň geçirilen möhleti dikeltmekden ýüz döndermek hakynda çözgüdine şikaýat edip biler.

IV BAP. RESMINAMALARA WE GOLLARYŇ

HAKYKYLYGYNA RESMI ŞAÝATLYK ETMEK

24-nji madda. Resmi şaýatlyk etmek

1. Resmi şaýatlyk etmek – bu administratiw edara tarapyndan resminamalardan nusganyň ýa-da göçürmäniň dogrulygynyň, şeýle hem goluň hakykylygynyň tassyklanmagydyr.
2. Resmi şaýatlyk etmegiň subut ediji güýji şaýatlyk etmek hakynda bellikde görkezilen ýagdaýlar bilen çäklenýär.
3. Resmi şaýatlyk etmek notarial taýdan şaýatlyk etmegiň ornuny tutmaýar.
4. Notarial taýdan şaýatlyk etmek resmi şaýatlyk etmegiň ornuny tutýar.

25-nji madda. Resminamalara şaýatlyk etmek

1. Resmi resminamany bermäge hukugy bolan ýa-da resminamany arhiw resminamasy hökmünde saklaýan administratiw edara, şeýle resminamanyň nusgasyny ýa-da ondan göçürmäni berip we olaryň dogrulygyna resmi şaýatlyk edip biler.
2. Nusga ýa-da göçürme ýazgynyň soňunda tassyklaýjy ýazgy bilen şaýatlyk edilýär. Tassyklaýjy ýazgy hökman şulary öz içine almalydyr:
 - 1) nusgasy ýa-da göçürmesi şaýatlyk edilýän resminamanyň anyk ady;
 - 2) şaýatlyk edilen nusganyň ýa-da göçürmäniň berilýän resminama laýyklygyny tassyklama;
 - 3) eger resminamanyň asyl nusgasy administratiw edara tarapyndan resmileşdirilmedik bolsa, şaýatlyk edilen nusganyň ýa-da göçürmäniň diňe görkezilen administratiw edara görkezmek üçin berlendigine salgylanma;
 - 4) şaýatlyk edilmegiň ýeri we wagty, resminamalara şaýatlyk etmegi amala aşyrmaga administratiw edaranyň ygtyýarly işgäriniň goly we möhrüniň basylan yzy.
3. Şahsdan resminama kabul edýän administratiw edara bu resminamanyň nusgasyny alyp biler ýa-da ondan göçürme alyp, onuň dogrulygyna resmi taýdan şaýatlyk edip biler. Eger administratiw edara nusgasy bilen resminamanyň asyl nusgasy getirilen bolsa, administratiw edaranyň nusgalaryň notarial ýa-da resmi taýdan şaýatlyk edilmegini talap etmäge hukugy ýokdur.

4. Değişli tertipde şaýatlyk edilen administratiw edara tarapyndan kabul edilen administratiw namalaryň ýa-da gaýry resminamalaryň nusgalary ýa-da olardan göçürmeler resmi güýje eýedir.

5. Resminamanyň düýp mazmunynyň üýtgedilendigine çak etmäge esaslar bolsa, şol sanda eger bu resminamada boş ýer, üsti çyzylan ýazgy, goşmaçalar, üýtgetmeler, düşnüksiz ýazylan sözler, sanlar ýa-da belgiler, sözleriň, sanlaryň ýa-da belgileriň öçürilendiginiň yzy ýa-da eger birnäçe sahypadan durýan resminamanyň bitewüligi bozulan bolsa, resminama şaýatlyk etmäge ýol berilmeýär.

26-njy madda. Gollaryň hakykylygyna şaýatlyk etmek

1. Administratiw edara, eger gol çekilen resminama administratiw ýa-da gaýry edara bermek üçin talap edilýän bolsa, goluň hakykylygyna şaýatlyk etmäge haklydyr.

2. Şu ýagdaýlarda goluň hakykylygyna resmi şaýatlyk etmäge ýol berilmeýär:

1) oňa değişli ýazgy bolmasa;

2) onuň hakykylygyna notarial taýdan şaýatlyk edilmeli bolsa.

3. Goluň hakykylygyna, eger ol şaýatlyk etmegi ýerine ýetirýän işgäriň gatnaşmagynda ýerine ýetirilen ýa-da ykrar edilen bolsa, şaýatlyk edilmelidir.

4. Tassyklaýjy ýazgy şaýatlyk edilmäge değişli goluň gönüden-göni ýanynda bolmalydyr. Tassyklaýjy ýazgy şulary hökman öz içine almalydyr:

1) goluň hakykylygy barada tassyklama;

2) golunyň hakykylygy şaýatlyk edilýän adamyň anyk familiýasy we ady, şeýle hem gola şaýatlyk etmäge jogapkär işgäriň görkezilen adamyň şahsyýetini anyklandygy we goluň onuň gatnaşmagynda ýerine ýetirilendigi ýa-da ykrar edilendigi barada maglumatlar;

3) goluň hakykylygyna şaýatlyk edilmeginiň diňe görkezilen administratiw ýa-da gaýry edara bermek üçin amala aşyrylandygyna salgylanma;

4) şaýatlyk edilen ýeri we wagty, şaýatlyk etmegi amala aşyrmaga administratiw edaranyň ygtyýarly işgäriniň goly we möhrüniň basylan yzy.

V BAP. ADMINISTRATIV NAMA

27-nji madda. Administratiw namanyň mazmunyna we görnüşine talaplar

1. Administratiw nama Türkmenistanyň Konstitusiyasyna, şu Kanuna we Türkmenistanyň gaýry kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyklykda kabul edilmelidir.

2. Administratiw nama mazmun taýdan gysga, ýeterlik derejede aýdyň we düşnükli bolmalydyr, kime gönükdirilendigi we haýsy meseleleri düzgünleşdirýändigini barada maglumatlary özünde saklamalydyr.

3. Administratiw nama ýazmaça görnüşde kabul edilýär.

Administratiw nama şulary özünde saklamalydyr:

- 1) administratiw namany kabul eden edaranyň ady;
 - 2) bähbitlerine administratiw nama kabul edilen fiziki şahsyň familiýasy, ady, atasynyň ady we hemişelik ýaşayan ýeriniň salgysy ýa-da ýuridik şahsyň ady we ýuridik salgysy;
 - 3) administratiw namanyň ady, onuň kabul edilen wagty we ýeri, bellige alyş belgisi;
 - 4) administratiw namany kabul eden wezipeli adamyň (kollegial administratiw edaranyň agzalarynyň) familiýasy, ady, atasynyň ady;
 - 5) şu administratiw nama şikaýat etmegiň möhleti we tertibi;
 - 6) belli bir kesgitli hukuk netijelerini emele getirýän, daşky täsiri düzgünleşdirmek.
4. Administratiw nama ony kabul eden wezipeli adam (kollegial administratiw edaranyň agzalary) tarapyndan gol çekilmelidir.
5. Aýratyn ýagdaýlarda, haçan-da döwlet ýa-da jemgyýetçilik bähbitlerine zeňel ýetirip biljek howpuň önüni almak ýa-da aradan aýyrmak maksady bilen, administratiw nama gaýragoýmazdan kabul edilmeli bolanda, administratiw nama dilden kabul edilip bilner.
- Eger administratiw nama dilden kabul edilen bolsa, gyzyklanýan şahsyň talap etmegi bilen ol ýazmaça görnüşde tassyklanylmalýdyr.

28-nji madda. Administratiw namada goşmaça tabşyryklary beýan etmek

1. Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen halatlarynda, şeýle hem administratiw namany kabul etmegiň şu Kanunda göz önünde tutulan şertleriniň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek maksady bilen öz garamagy boýunça çykarylýan administratiw namada goşmaça tabşyryklar beýan edilip bilner.
2. Diskresion ygtyýarlyklary esasynda çykarylýan administratiw namada şu aşakdaky goşmaça tabşyryklar göz önünde tutulyp bilner:
 - 1) güýjüne girmegiň, güýjüni ýitirmegiň möhleti, haýsydyr bir ýeňilligiň ýa-da çäklendirmäniň (borçnamanyň) hereketiniň möhleti;
 - 2) haýsydyr bir ýeňillikleriň ýa-da çäklendirmeleriň (borçnamalaryň) güýje girmegi, güýjüni ýitirmegi geljekde haýsydyr bir wakanyň bolmagy bilen baglylygy;
 - 3) bu namanyň ýatyrylmagy hakynda bellik;
 - 4) administratiw nama degişli bolan şahsa hereketi amala aşyrmaga ýa-da onuň amala aşyrylmagyna ýol bermäge ýa-da hereketden saklanmaga borçlandyrmalar;
 - 5) geljekde tabşyrygy kabul etmek, üýtgetmek ýa-da oňa goşmaça girizmek boýunça bellik.
3. Goşmaça tabşyryklar administratiw namanyň maksatlaryna garşy gelmeli däldir.

29-njy madda. Administratiw namanyň kepili

1. Administratiw namanyň kepili – bu administratiw edara tarapyndan soňraky kesgitli administratiw namanyň çykaryljakdygy ýa-da onuň çykarylmagyndan ýüz dönderiljekdigi barada berlen ýazmaça resminama.

2. Administrativ edara administrativ namany kabul etjekdigine kepil bermezinden öň gyzyklanýan şahslaryň pikirlerini diňlemelidir we Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda kepil berlen administrativ namany kabul etmäge zerur bolan administrativ edaranyň razylygyny almalydyr.

3. Administrativ namanyň kepiliniň şu ýagdaýlarda güýji ýokdur:

1) esasyňa bikanun kepil goýlan bolsa;

2) esasyňa gyzyklanýan şahsyň bikanun hereketi goýlan bolsa;

3) administrativ namanyň hakyky däl diýip ykrar etmek üçin ulanylýan alamatlary özünde saklaýan bolsa.

4. Eger administrativ edara tarapyndan kepil çykarylandan soňra işiň hakyky ýagdaýlary ýa-da hukuk ýagdaýy şeýle bir üýtgän bolsa, bu üýtgetmeler hakynda maglumat alanda administrativ edara şol kepili berip bilmejek ýa-da bermäge mümkinçiligi bolmajak bolsa, bu administrativ edara şu kepile bagly hasap edilmeyär.

30-njy madda. Administrativ namany esaslandyrmak

1. Administrativ nama esaslandyrylmaga degişlidir.

2. Administrativ namanyň esaslandyrmasyňa administrativ edaranyň çözgüt çykaranda ugur alan ähli möhüm hakyky we ýuridik esaslary getirilmelidir.

3. Eger administrativ nama administrativ edaranyň diskresion ygtyýarlyklary esasynda kabul edilen bolsa, administrativ edaranyň pikiri aýdyň we düşnükli delillendirilen bolmalydyr.

4. Administrativ namanyň esaslandyrmasyň esasynda administrativ önümçiligiň dowamynda diňe barlanylýan faktlar we subutnamalar goýlan bolmalydyr.

5. Administrativ namany esaslandyrmak şu aşakdaky ýagdaýlarda talap edilmeyär:

1) gyzyklanýan şahsyň arzasyny kanagatlandyryan administrativ nama ýa-da gyzyklanýan şahs babatda oňaýly administrativ nama kabul edilende, eger olar üçünji şahsyň bähbitlerine täsir etmeýän bolsa;

2) haçan-da, her bir administrativ nama üçin özbaşdak esaslandyrmanyň zerurlygy ýok bolsa, birmeňzeş köpsanly administrativ nama kabul edilende;

3) eger administrativ edara tarapyndan kabul edilen umumy häsiýete eýe bolan görkezme jemagat önünde yglan edilende (köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde çap edilen ýa-da gaýry usul bilen hemmeleriniň dykgatyna ýetirilen bolsa);

4) Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan gaýry halatlarda.

31-nji madda. Administrativ edaranyň öz garamagy boýunça hereketi

Eger administrativ edara diskresion ygtyýarlyklar berlen bolsa, ol bu ygtyýarlyklary kanunyň çäginde we berlen ygtyýarlyklaryň maksadyna laýyklykda amala aşyrmaga borçludur.

32-nji madda. Administrativ namany yglan etmek

1. Administrativ nama özüne niýetlenen ýa-da şu administrativ nama bilen bähbitlerine deglip geçilýän önümçilige gatnaşýja yglan edilmelidir.
2. Poçta üsti bilen önümçiligiň gatnaşýjsyna iberilýän ýazmaça administrativ nama onuň poçta berlen pursadyndan ýedi gün geçenden soň yglan edilen hasap edilýär. Elektron görnüşde ugradylýan administrativ nama iberilen pursadyndan üç gün geçenden soň yglan edilen hasap edilýär.
3. Eger gyzyklanýan şahs administrativ namany almandygy ýa-da ony giç alandygy barada habarly etse, namanyň berlendiginiň faktyny we onuň gowşurylan wagtyny subut etmek güzaby bu administrativ namany kabul eden administrativ edaranyň üstüne ýüklenilýär.
4. Eger administrativ namany administrativ önümçilige gatnaşýjylaryň hut özlerine yglan etmek mümkin bolmasa hem-de Türkmenistanyň kanunçylygyna garşy gelmeýän gaýry ýagdaýlarda, ol jemagat önünde yglan edilip bilner.
5. Administrativ nama jemagat önünde yglan edilende, şol administrativ nama we onuň esaslandyrmasy bilen tanyş bolnup bilinjek ýeri hakynda habar berilmelidir. Administrativ nama jemagat önünde yglan edilende, onuň yglan edilen pursadyndan on gün geçenden soň, ol yglan edilen hasap edilýär.

33-nji madda. Administrativ namadaky göz-görtele ýalňyşlyklar

1. Administrativ namada harp, ýazuw, arifmetiki we gaýry göz-görtele ýalňyşlyklar ýüze çykarylanda, ony kabul eden administrativ edara öz başlangyjy bilen ýa-da gyzyklanýan şahsyň arzasy esasynda bu ýalňyşlyklary düzedip biler. Şunda administrativ edara düzedilýän administrativ namanyň asyl nusgasyny talap edip biler.
2. Administrativ namadaky düzedişler administrativ edaranyň degişli wezipeli adamynyň ýa-da kollegial administrativ edaranyň agzalarynyň goly bilen tassyklanylýar.

VI BAP. ADMINISTRATIV NAMANYŇ

HAKYKYLYGY

34-nji madda. Administrativ namanyň ýuridik güýji

1. Administrativ nama şu Kanunyň 32-nji maddasyna laýyklykda yglan edilen pursadyndan güýje girýär. Administrativ nama onuň şol yglan edilen mazmunynda hakykydyr.
2. Eger administrativ nama Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde ýatyrylmadyk, üýtgedilmedik bolsa ýa-da onuň hereketi möhletiniň geçmegi bilen baglanyşykly bes edilmedik bolsa ýa-da gaýry sebäpler boýunça güýjüni ýitirmedik bolsa, ol özüniň hukuk güýjüni saklap galýar we hakyky hasap edilýär.
3. Administrativ edara administrativ namanyň ýatyrylandygy, üýtgedilendigi ýa-da güýjüni ýitirendigi barada gyzyklanýan şahslary habarly etmäge borçludur.
4. Hakyky däl administrativ nama ýuridik güýje eýe däldir.

35-nji madda. Administrativ namanyň biderekligi

1. Eger işiň üns berilmäge degişli ähli ýagdaýlaryna seredilende göz-görtele görünýän aýratyn ähmiýetli ýalňyşlyk bar bolsa, administratiw nama biderek bolup durýar.

2. Şeýle hem, administratiw nama biderek bolup durýar, eger:

1) onuň haýsy administratiw edara tarapyndan kabul edilendigini anyklamak mümkin bolmasa;

2) ol ygtyýarlylygy bolmadyk administratiw edara tarapyndan kabul edilen bolsa;

3) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda ol diňe onuň gowşurylmagy bilen kabul edilip bilinýän bolsa, ýöne bu talap ýerine ýetirilmedik bolsa;

4) onuň kime gönükdirilendigi ýa-da haýsy meseläni düzgünleşdirýändigini düşnüksiz bolsa;

5) hakyky esaslar boýunça ony hiç kim ýerine ýetirip bilmejek bolsa;

6) ol gyzyklanýan şahsdan jenaýat ýa-da administratiw hukuk bozulma bolup durýan hukuga garşy hereketleri etmegi talap edýän bolsa.

3. Diňe şularyň netijesinde administratiw nama biderek bolup durmaýar:

1) şu Kanunyň 12-nji maddasynyň ikinji bölegine laýyklykda önümçilige gatnaşmakdan aýrylmaga degişli şahs oňa gatnaşan bolsa;

2) administratiw edara Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan zerur bolan ýardamy etmedik bolsa.

4. Eger administratiw namanyň diňe bir bölegi biderek bolup durýan bolsa, eger biderek bölek uly ähmiýete eýe bolup, administratiw edara şeýle administratiw namany biderek bölegi bolmazdan kabul edip bilmejek bolsa, ol bütinleý biderek bolup durýar.

5. Biderek administratiw nama onuň kabul edilen pursadyndan hakyky däldir we ol ulanylmaga ýa-da ýerine ýetirilmäge degişli däl. Biderek administratiw namanyň ýerine ýetirilmezligi gyzyklanýan şahs üçin haýsydyr bir jogapkärçilige eltmeýär.

6. Biderek administratiw namany kabul eden administratiw edara öz başlangyjy boýunça ýa-da gyzyklanýan şahsyň arzasy boýunça administratiw namanyň biderekligini tassyklamaga borçludur. Gyzyklanýan şahs administratiw namany hakyky däl diýip ykrar etmek hakynda kazyýete arza bilen ýüz tutmaga haklydyr.

36-njy madda. Önümçilik we formal ýalňyşlyklaryň netijeleri

1. Şu Kanunyň 35-nji maddasyna laýyklykda biderek bolup durmaýan administratiw nama diňe ol kabul edilende önümçilik talaplarynyň bozulmagy sebäpli ýa-da formal talaplara laýyk däldegi üçin ýatyrylyp bilinmez, eger:

1) administratiw namany kabul etmek üçin zerur bolan haýyşnama administratiw nama kabul edilenden soň berlen bolsa;

2) administratiw namany kabul etmek üçin zerur bolan esaslandyрма administratiw nama kabul edilenden soň berlen bolsa;

3) administratiw namany kabul etmek üçin zerur bolan administratiw önümçilige gatnaşyjynyň birini diňlemeklik administratiw nama kabul edilenden soň geçirilen bolsa;

4) administratiw namany kabul etmek üçin ýardam etmegi talap edilýän edaranyň çözgüdi administratiw nama kabul edilenden soň çykarylan bolsa;

5) administratiw namany kabul etmek üçin zerur bolan gaýry administratiw edaranyň ýardamy administratiw nama kabul edilenden soň berlen bolsa.

2. Administratiw namanyň hakyky bolmagy üçin şu maddanyň birinji böleginde görkezilen hereketler nägilelik basgançakly kazyýetde administratiw kazyýet önümçiligi gutarmazdan ön amala aşyrylandygy ýeterlikdir.

3. Eger şu maddanyň birinji böleginiň 2-nji we 3-nji bentlerinde görkezilen hereketler administratiw nama şikayat etmegiň möhletini geçirmeklige sebäp bolan bolsa, şu Kanunyň 23-nji maddasyna laýyklykda şikayat etmegiň möhletiniň geçirilmeginiň sebäbi esasly diýlip hasap edilýär.

37-nji madda. Bikanun administratiw namanyň ýatyrylmagy

1. Administratiw edara tarapyndan administratiw önümçiligi baradaky maddy ýa-da iş ýörediş kadalaryň bozulmagy ýa-da nädogry ulanylmagy netijesinde kabul edilen administratiw nama bikanun bolup durýar.

2. Bikanun oňaly administratiw nama diňe şu maddanyň dördünji böleginde bellenen çäklendirmeler bilen doly ýa-da bölekleyin ýatyrylyp bilner.

3. Bikanun oňasyz administratiw nama islendik halatda ýatyrylmaga degişlidir.

4. Eger, gyzyklanýan şahs eýýäm bu nama bilen berlen peýdadan peýdalanan bolsa ýa-da emläge ygtyýarlyk eden bolsa we bu hereketleri dolulygyna ýa-da gyzyklanýan şahsa kabul edip bolmaýan zyýan ýetirmezden ýatyryp bolmajak bolsa, pul borçnamasyny, bölünýän zat hukugyny belleýän ýa-da bu borçnamalar üçin esas bolup durýan bikanun oňaly administratiw nama ýatyrylyp bilinmez.

Şu bölgiň birinji tesiminde görkezilen halatlarda bikanun oňaly administratiw nama ýatyrylýar, eger gyzyklanýan şahs:

1) şu administratiw namanyň kabul edilmegini bulaşyklyga salmak, haýbat atmak ýa-da berim bermek ýoly bilen gazanan bolsa;

2) şu administratiw namanyň kabul edilmegini ýoýlan ýa-da doly däl maglumatlar bermek ýoly bilen gazanan bolsa;

3) administratiw namanyň bikanunlygyny bilen bolsa ýa-da gödek seresapsyzlygy sebäpli bilmedik bolsa. Şunda gyzyklanýan şahs harçlanan pul serişdeleriniň ýa-da ulanylan emlägiň öwezini dolmaga borçludur.

5. Bikanun oňaly administratiw nama onuň ýatyrylmagyna esas bolup biljek ýagdaýlaryň aýan bolan gününden bir ýylyň dowamynda ýatyrylyp bilner, muňa şu maddanyň dördünji böleginiň ikinji tesiminiň 1-nji bendinde göz önünde tutulan halat degişli däldir.

6. Güýje giren bikanun administratiw nama ony kabul eden edara, ýokarda durýan administratiw edara ýa-da kazyýet tarapyndan dolulygyna ýa-da bölekleyin ýatyrylyp bilner.

38-nji madda. Kanuny administratiw namanyň ýatyrylmagy

1. Güýje giren kanuny oňasyz administratiw nama ony kabul eden edara tarapyndan dolulygyna ýa-da bölekleyin ýatyrylyp bilner, muňa onuň ýatyrylmagy gönüden-göni kanun bilen gadagan edilýän halatlar girmeyär.

2. Kanuny oňaýly administratiw nama diňe şu halatlarda ýatyrylyp bilner:

1) eger administratiw namanyň ýatyrylmagy gönüden-göni kanunda ýa-da administratiw namanyň özünde göz önünde tutulan bolsa;

2) eger gyzyklanýan şahs administratiw namada bellenen hukuklaryndan peýdalanmadyk bolsa ýa-da olaryň berilmeginiň maksatlaryna laýyklykda ýa-da olardan administratiw namada bellenen möhletde peýdalanmadyk bolsa;

3) eger administratiw nama kabul edilenden soňra ýüze çykan hukuk we hakyky ýagdaýlar sebäpli, şol nama bilen döwlet ýa-da jemgyýetçilik bähbitlerine düýpli zeled ýetirilip bilinjek bolsa;

4) eger administratiw edara kabul etmek üçin esas bolup hyzmat eden hukuk kadanyň üýtgemegi netijesinde administratiw namany kabul etmezlige hakly bolan bolsa we gyzyklanýan şahs administratiw namada bellenen hukuklaryndan peýdalanmadyk bolsa ýa-da ol babatda borçnamalar ýerine ýetirilmedik bolsa, ýa-da eger bu namanyň güýjünde saklanmagy bilen döwlet we jemgyýetçilik bähbitlerine düýpli zeled ýetirilip bilinjek bolsa.

3. Kanuny oňaýly administratiw nama onuň ýatyrylmagyna esas döredýän ýagdaýlar aýan bolan pursadyndan bir ýylyň dowamynda ýatyrylyp bilner.

4. Şu maddanyň ikinji böleginiň 3-nji we 4-nji bentlerinde göz önünde tutulan esaslar boýunça administratiw nama ýatyrylanda, administratiw edara gyzyklanýan şahsyň haýyşnamasy boýunça administratiw namanyň hereketine bildiren ynamy üçin oňa ýetirilen maddy zyýanyň öwezini dolmaga borçludyr. Öwezi dolunmaga degişli maddy zyýanyň möçberi administratiw edara tarapyndan kesgitlenilýär we ol şol şahsa ýetirilen zeleliň möçberine laýyk bolmalydyr.

5. Gyzyklanýan şahs kanuny administratiw namanyň ýatyrylandygy barada şu Kanunyň 32-nji maddasynda bellenen tertipde habarly edilýär.

39-njy madda. Şikáýat önümçiliginde administratiw namany ýatyrmak

Üçünji şahs tarapyndan jedelleşilen oňaýly administratiw nama ýatyrylan halatynda, deslapky ýa-da kazyýet önümçiliginde şu Kanunyň 37-nji maddasynyň ikinji, dördünji we başynjy böleklerinde hem-de 38-nji maddasynyň ikinji-dördünji böleklerinde bellenen düzgünler ulanylmaýar.

40-njy madda. Administratiw önümçiligiň dikeldilmegi

1. Gyzyklanýan şahsyň haýyşnamasy boýunça administratiw edara jedelleşmäge degişli bolmadyk administratiw namany ýatyrmak ýa-da üýtgetmek hakynda çözüň kabul etmäge borçludyr, eger:

1) administratiw namanyň esasy düzýän işiň hakyky ýagdaýlary ýa-da hukuk ýagdaýy, ol kabul edilenden soň gyzyklanýan şahsyň bähbidine üýtgän bolsa;

2) gyzyklanýan şahs üçin has peýdaly çözüň çykarmaga getirip biljek täze subutnamalar bar bolsa;

3) Türkmenistanyň Raýat iş ýörediş kodeksiniň 403-nji maddasynyň ikinji bölegine laýyklykda administratiw önümçiligi dikeltmäge esaslar bar bolsa.

2. Eger administratiw nama şikáýat edilýän döwürde, administratiw önümçiligi dikeltmek üçin esas bildirmäge obýektiw ýagdaýlar bilen baglylykda gyzyklanýan şahsyň mümkinçiligi bolmadyk bolsa, administratiw önümçiligi dikeltmek hakynda haýyşnama gyzyklanýan şahs tarapyndan berlip bilner.

3. Haýyşnama administratiw önümçiligi dikeltmek üçin esas bolup durýan ýagdaýlar gyzyklanýan şahsa mälüm bolan gününden üç aýyň dowamynda berlip bilner.

4. Haýyşnama boýunça çözgüt şu Kanunyň 6-njy maddasynda belenen ygtyýarlylyklaryna laýyklykda administratiw edara tarapyndan kabul edilýär.

41-nji madda. Resminamalary we zatlary gaýtarmak

Administratiw namanyň esasynda haýsydyr bir hukugy tassyklamak ýa-da amala aşyrmak üçin alnan resminamalar we zatlar degişli administratiw edara tarapyndan administratiw nama hakyky däl diýlip bilnenden ýa-da ýatyrylandan soň yzyna talap edilip alnyp bilner. Bu resminamalara we zatlara hakyky eýelik edýän şahs olary yzyna gaýtarmaga borçludyr.

VII BAP. ŞIKAYAT ÖNÜMÇILIGI

42-nji madda. Administratiw nama şikayat etmäge bolan hukuk

Gyzyklanýan şahslar öz hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramak maksady bilen administratiw nama ýa-da administratiw namany kabul etmekden ýüz dönderilmegine, şeýle hem administratiw edaranyň hereketine ýa-da hereketsizligine şikayat etmäge hukuklydyrlar.

43-nji madda. Şikayat etmegiň tertibi

1. Administratiw nama administratiw şikayat bermek arkaly administratiw ýa-da kazyýet tertibinde şikayat edilip bilner.

2. Administratiw tertibindäki şikayat ýokarda durýan administratiw edaranyň hut özüne ýa-da administratiw namany kabul eden ýa-da hereketi (hereketsizligi) amala aşyran edaranyň üsti bilen berilýär.

3. Eger şikayat etmegiň gaýry tertibi Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulmadyk bolsa, kazyýet tertibinde administratiw nama şikayat etmek, şikayat administratiw tertipde seredilenden soň amala aşyrylýar.

4. Ýokarda durýan administratiw edara bolmadyk halatynda administratiw nama gönüden-göni kazyýete şikayat edilip bilner. Şu ýagdaýda şikayat etmek Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

44-nji madda. Şikaty bermegiň möhleti

1. Şikayat ýokarda durýan administratiw edara administratiw nama güýje giren gününden otuz günüň dowamynda berilýär.

2. Administratiw nama, ol gönükdirilmedik gaýry gyzyklanýan şahslaryň kanuny bähbitlerine ilkinji gezek täsir edýän bolsa, administratiw nama şikayat, olaryň şeýle namanyň kabul edilendigi barada habarly bolan gününden bir ýylyň dowamynda berlip bilner.

45-nji madda. Şikaýatyň görnüşi we mazmuny

1. Administrativ şikaýat ýazmaça görnüşde düzülýär.

2. Administrativ şikaýat şulary öz içine almalydyr:

1) şikaýat berilýän administrativ edaranyň ady we salgysy;

2) şikaýat berýän fiziki şahsyň familiýasy, ady, atasynyň ady we hemişelik ýaşayan ýeriniň salgysy ýa-da ýuridik şahsyň ady we ýuridik salgysy;

3) şikaýat edilýän administrativ nama ýa-da şikaýat edilýän administrativ edaranyň hereketi ýa-da hereketsizligi;

4) şikaýat beren şahsyň talaby we onuň esaslary;

5) şikaýatyň düzülen senesi;

6) şikaýat beren şahsyň goly.

46-njy madda. Administrativ namanyň ýerine ýetirilmeginiň togtadylmagy

1. Şikaýatyň berilmegi şikaýat edilýän administrativ namanyň ýerine ýetirilmegini togtadýar (gaýragoýujy hereket).

2. Şikaýatyň berilmeginiň gaýragoýujy hereketi şu halatda ýokdur:

1) jemagat çykdajylaryny we tutumlaryny talap etmek bilen bagly bolsa;

2) gyssagly ýerine ýetirilmegi jemgyýetiň ýa-da hukuk tertibini goramagyň bähbidi üçin ýa-da administrativ namany kabul eden ýa-da şikaýat babatda çözgüt kabul etmäge borçly administrativ edaranyň bähbitlerinden bähbidi artyk bolan gatnaşýan şahsyň bähbidi üçin zerur bolsa;

3) Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan gaýry halatlarda.

47-nji madda. Administrativ şikaýata seretmegiň tertibi

1. Eger şikaýat administrativ namany kabul eden administrativ edara berlen bolsa, şol edara baş günün dowamynda şikaýaty kanagatlandyrmalydyr ýa-da ony hem-de önümçilik bilen bagly materiallary ýokarda durýan administrativ edara ibermelidir.

2. Gyzyklanýan şahs tarapyndan şikaýat gönüden-göni ýokarda durýan administrativ edara berlen halatynda, şol edara şikaýat edilýän administrativ namany kabul eden administrativ edaradan şol nama bilen bagly materiallary talap edip almaga borçludur.

3. Şikaýat boýunça önümçiligiň barşynda ýokarda durýan administrativ edara şikaýaty düýp manysy boýunça we doly möçberde seredýär, şikaýat edilýän namanyň kanuna laýyklygyny we maksadalaýyklygyny barlaýar.

Şeýle hem, administrativ önümçilik aşakda durýan administrativ edara tarapyndan geçirilende gyzyklanýan şahs tarapyndan berilmedik täze talaplar kabul edilip we seredilip bilner.

4. Şikâyat boýunça çözüň materiallarda bar bolan subutnamalara, şeýle hem goşmaça berlen subutnamalara esaslanýar.

5. Eger administratiw namanyň ýatyrylmagy ýa-da üýtgedilmegi şikâyat önümçiliginde ilkinji gezek borçlanmanyň döremegi bilen bagly bolsa, onda ýokarda durýan administratiw edara bähbidine täsir edýän şahsy diňlemäge borçludyr.

6. Şikâyat edilýän administratiw namany kabul eden administratiw edara ýa-da onuň wezipeli adamyna şikâyata seretmegi tabşyrmak gadagandyr.

48-nji madda. Şikâyata seretmegiň möhleti

1. Ýokarda durýan administratiw edara şikâyata gelip gowuşan gününden başlap on günň dowamynda seretmäge we düýp manysy boýunça çözüň kabul etmäge borçludyr.

2. Eger ýokarda durýan administratiw edara şu maddanyň birinji böleginde göz önünde tutulan möhletde deňişli çözüň çykarmadyk halatynda ýa-da şol edaranyň çözüň bilen ylalaşmadyk halatynda şikâyat eden gyzyklanýan şahs kazyýete şikâyat edip biler.

49-njy madda. Şikâyat boýunça çözüň kabul etmek

1. Şikâyata seredenden soňra ýokarda durýan administratiw edara öz çözüň bilen haklydyr:

1) administratiw namany üýtgetmän, şikâyaty kanagatlandyrmak galdyrmaga;

2) materialda bar bolan ýa-da goşmaça berlen subutnamalar esasynda administratiw namany doly ýa-da böllekleyin ýatyrmaga ýa-da täze administratiw nama kabul etmäge;

3) administratiw namany üýtgetmäge.

2. Şikâyat boýunça ýokarda durýan edara tarapyndan kabul edilen çözüň administratiw nama hasap edilýär we ol şu Kanun bilen administratiw namalara bildirilýän talaplara laýyk gelmelidir.

VIII BAP. ADMINISTRATIV NAMALARY

ÝERINE ÝETIRMEK

50-nji madda. Administrativ namalary ýerine ýetirmegiň tertibi

1. Administratiw nama gönükdirilen şahs (şahslar) babatda hökmany häsiýete eýedir we şol şahs (şahslar) ony ýerine ýetirmäge borçludyr.

2. Eger administratiw nama gönükdirilen şahs ony meýletin ýerine ýetirmese, onda administratiw nama, şol sanda administratiw şikâyat boýunça kabul edilen çözüň, ony kabul eden administratiw edara tarapyndan ýerine ýetirilýär.

3. Administratiw namalar ýerine ýetirilende barabarlyk ýörelgesiniň berjaý edilmegini üpjün etmek zerurdyr.

4. Administratiw edaranyň administratiw namanyň ýerine ýetirilmegi bilen bagly kanuny talaplary ähli döwlet edaralary, ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary, gaýry ýuridik we fiziki şahslar üçin hökmany bolup durýar.

5. Kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitlenen hereketlerden saklanmaga gönükdirilen administratiw nama, eger administratiw nama şikaýat edilmese ýa-da şikaýat etmegiň usuly gaýragoýujy herekete eýe bolmasa, mejburi ýerine ýetiriş çärelerini ulanylmagy arkaly amala aşyrylyp bilner.

6. Administratiw edara öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde, eger haýal etmän ýerine ýetirmek jenaýat ýa-da administratiw hukuk bozulmasy bolup durýan haýsydyr bir hukuga garşy etmiş ýa-da abanýan howpuň önüni almak üçin zerur bolsa, mejburi ýerine ýetiriş çärelerini administratiw namasyz ulanyp biler.

51-nji madda. Pul talaplaryny ýerine ýetirmek

1. Pul talaby hakyndaky administratiw nama administratiw namada borçnamanyň ýerine ýetirilmegi üçin bellenen möhlet geçenden soň, on günün dowamynda ýerine ýetirilmäge degişlidir.

2. Pul talaplaryny ýerine ýetirmek bilen bagly administratiw namalaryň mejburi ýerine ýetirilmegi ýerine ýetiriş önümçiligi hakynda Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

52-nji madda. Administratiw nama gönükdirilen şahsy kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitli hereketleri amala aşyrmakdan saklanmaga borçlandyrylan administratiw namalary ýerine ýetirmek

1. Administratiw nama gönükdirilen şahsy kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitli hereketleri amala aşyrmakdan saklanmaga borçlandyrylan administratiw namany meýletin ýerine ýetirmek üçin gyzyklanýan şahsa ýeterlik möhlet bellenilmelidir. Bu möhlet on günden geçmeli däldir.

2. Şu maddanyň birinji böleginde bellenen möhletde meýletin tertipde ýerine ýetirilmedik administratiw nama mejburi tertipde ýerine ýetirilýär.

Administratiw nama gönükdirilen şahsy kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitli hereketleri amala aşyrmakdan saklanmaga borçlandyrylan administratiw namany mejburi tertipde ýerine ýetirmek şu mejburi ýerine ýetirmek çäreleri bilen üpjün edilip bilner:

1) administratiw namada göz önünde tutulan hereketleriň administratiw nama gönükdirilen şahsyň hasabyna gaýry şahs ýa-da administratiw edara tarapyndan amala aşyrylmagy;

2) pul bilen mejbur etme;

3) gönüden-göni mejbur etme.

3. Gyzyklanýan şahs administratiw edara tarapyndan önünden mejburi ýerine ýetiriş çärelerini ulanyljakdygy barada duýdurylmalydyr. Türkmenistanyň kanunçylygynda göni göz önünde tutulan, şeýle hem döwlet ýa-da jemgyýetçilik bähbitlerine zeňel ýetirip biljek howpuň önüni almak ýa-da aradan aýyrmak bilen bagly bolan gaýragoýulmasyz halatlarda gyzyklanýan şahs mejburi ýerine ýetiriş çäreleri hakynda önünden duýdurylman bilner.

Duýduryş ýazmaça görnüşinde düzülýär we gyzyklanýan şahsa şu Kanunda bellenen tertipde resmi taýdan berilýär.

Duýduryşda administratiw namany meýletin tertipde ýerine ýetirmek üçin bellenen möhlet we bu möhletiň tamamlanmagy bilen ulanylmagy göz önünde tutulýan mejbury ýerine ýetiriş çäresiniň degişli görnüşi görkezilýär. Duýduryşda mejbury ýerine ýetirmegiň diňe bir çäresi göz önünde tutulyp bilner. Eger saýlanyp alnan mejbury ýerine ýetiriş çäresi administratiw namanyň ýerine ýetirilmegine getirmedik halatynda, şol mejbur ediş çäresiniň gaýtadan ulanylmagyna, has berk ýa-da gaýry mejbury ýerine ýetiriş çäresiniň ulanylmagyna ýol berilýär.

Duýduryşda ýerine ýetirilmäge degişli administratiw nama salgylanma berilýär we mejbury ýerine ýetiriş çärelerini ulanmaga esaslar görkezilýär.

4. Administratiw nama şahs tarapyndan ýerine ýetirilen halatynda mejbury ýerine ýetiriş çärelerini ulanmak haýal etmän bes edilýär.

53-nji madda. Administratiw namanyň administratiw nama gönükdirilen şahsyň hasabyna ýerine ýetirilmegi

1. Administratiw namada göz önünde tutulan hereket (hereketler) administratiw nama gönükdirilen şahs tarapyndan ýerine ýetirilmedik we bu hereketiň ýerine ýetirilmegi gaýry şahs ýa-da edara tarapyndan mümkin bolan halatynda, administratiw edara hereketi ýerine ýetirmegi şol şahsa ýa-da edara tabşyryar.

2. Şu maddanyň birinji böleginde göz önünde tutulan halatlarda administratiw namany ýerine ýetirmek bilen bagly çykdajylar administratiw nama gönükdirilen şahsyň hasabyna tölenilýär.

54-nji madda. Administratiw namanyň ýerine ýetirilmegini pul bilen mejbur etme ýoly bilen üpjün etmek

1. Şahsy kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitli hereketleri amala aşyrmakdan saklanmaga borçlandyrylan administratiw namanyň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek maksady bilen, administratiw edara Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda pul bilen mejbur etmegi belläp biler.

2. Pul bilen mejbur etmegiň möçberi döwlet pajyny hasaplamak üçin bellenen binýatlyk mukdarynyň başisinden ellisine çenli bolup durýar. Pul bilen mejbur etmekden alnan serişdeler Türkmenistanyň Döwlet býujetine geçirilýär.

55-nji madda. Gönüden-göni mejbur etme

1. Şu Kanunyň 53-nji we 54-nji maddalarynda göz önünde tutulan mejbury ýerine ýetiriş çäreleri bilen administratiw namanyň ýerine ýetirilmegi mümkin ýa-da maksadalaýyk bolmadyk halatynda, administratiw edara gyzyklanýan şahsy kesgitli hereketleri amala aşyrmaga, kesgitli hereketlere kaýyl bolmaga ýa-da kesgitli hereketleri amala aşyrmakdan saklanmaga gönüden-göni mejbur edip ýa-da özi bu hereketi gaýragoýmazdan amala aşyryp biler.

2. Gönüden-göni mejbur etmekde Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan degişli çäreler ulanylyp bilner.

3. Gönüden-göni mejbur etme çäresi diňe degişli ygtyýarlyklary bolan administratiw edara tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan tertipde ulanylyp bilner.

56-njy madda. Mejbury ýerine ýetiriş çäreleriniň ulanylmagyna şikaýat etmek

Gyzyklanýan şahs ýerine ýetirilmegi üpjün edilýän administratiw nama jedelleşmek üçin bellenilen tertipde mejbury ýerine ýetiriş çäreleriniň ulanylmagyna şikaýat edip biler.

IX BAP. ÇYKDAJYLAR

57-nji madda. Administratiw önümçiliginde çykdaýylar

1. Administratiw önümçiligi amala aşyrmak boýunça çykdaýylaryň möçberi Türkmenistanyň kanunçylygy bilen bellenilýär.
2. Eger adwokaty ýa-da gaýry ygtyýarly şahsy çekmek zerur bolan ýagdaýynda, adwokatyň ýa-da gaýry ygtyýarly şahsyň kömegi üçin töleg boýunça çykdaýylaryň öwezi dolunmaga degişlidir.
3. Çykdaýylar hakynda çözgüt administratiw namany çykaran edara tarapyndan kabul edilýär. Şeýle hem, çykdaýylar hakyndaky çözgüt bilen adwokaty ýa-da beýleki ygtyýarly wekili çekmeklige zerurlygyň bolandygy ýa-da bolmandygy kesgitlenilýär.

58-nji madda. Şikaýat önümçiliginde çykdaýylaryň öweziniň dolunmagy

1. Eger şikaýat kanagatlandyrylýan bolsa, onda administratiw namany kabul eden administratiw edara şikaýat beren şahsyň hukuklarynyň we hukuk goragynyň maksadalaýyk amala aşyrylmagy üçin ähli çykdaýylarynyň öwezini dolmaga borçludur.
2. Eger şikaýat şu Kanunyň 36-njy maddasyna baglylykda kanagatlandyrylmadyk bolsa hem bu düzgün hereket edýär.
3. Eger şikaýat kanagatlandyrylmaýan bolsa, onda şikaýaty beren şahs jedelleşilýän administratiw namany kabul eden administratiw edara hukuklary we hukuk goragy maksadalaýyk amala aşyrmak üçin zerur bolan ähli çykdaýylarynyň öwezini dolmaga borçludur.
4. Öwez tölegini almaga hukukly şahsyň günäsi boýunça emele gelen çykdaýylary bu şahsyň özi tölemelidir, eger çykdaýylar wekiliň günäsi bilen ýüze çykan bolsa, jogapkärçilik wekillik edilýäne ýüklenilýär.

59-njy madda. Ýerine ýetiriş bilen bagly çykdaýylaryň öweziniň dolunmagy

1. Eger kanun ýa-da şonuň esasynda kabul edilen administratiw nama bilen başgaça bellenilmedik bolsa, administratiw namany mejbury ýerine ýetirmek bilen bagly çykdaýylary administratiw nama gönükdirilen şahs töleýär.
2. Gaýragoýulmasyz halatlarda, eger gyzyklanýan şahsa administratiw namany meýletin ýerine ýetirmegiň möhleti kesgitlenilmedik bolsa, ýerine ýetiriş boýunça çykdaýylary degişli administratiw edara töleýär, haçan-da gaýragoýulmasyz zerurlyk halatlary administratiw namany ýerine ýetirmeli şahsyň hereketleri bilen ýüze çykan ýagdaýlar muňa degişli däl.

X BAP. JEMLEÝJI DÜZGÜNLER

60-njy madda. Administratiw edaralaryň jogapkärçiligi

1. Degişli administratiw edara gyzyklanýan şahsa bikanun administratiw namalaryň kabul edilmegi ýa-da administratiw edaralaryň bikanun hereketleri (hereketsizligi) netijesinde ýetirilen zeled üçin Türkmenistanyň Raýat kodeksi bilen bellenen tertipde jogapkärçilik çekýär.

2. Gyzyklanýan şahs administratiw edaranyň ýetirilen zeledniň öweziniň dolunmagyndan ýüz döndermek baradaky çözüdine kazyýete şikaýat edip biler.

61-nji madda. Administratiw edaralaryň wezipeli adamlarynyň jogapkärçiligi

1. Administratiw edaralaryň wezipeli adamlary şu Kanunyň düzgünleriniň bozulandygy üçin Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde jogapkärçilik çekýärler.

2. Wezipeli adamyň gödek seresapsyzlygy ýa-da niýeti bilen gyzyklanýan şahsa ýetirilen zeledniň öwezi dolunanda, bu wezipeli adam administratiw edara tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda maddy jogapkärçilige çekilip bilner.

62-nji madda. Şu Kanunyň güýje girmegi

1. Şu Kanun 2018-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan güýje girýär.

2. Şu Kanun güýje giren gününden:

1999-njy ýylyň 14-nji ýanwarynda kabul edilen «Raýatlaryň ýüz tutmalary we olara garamagyň tertibi hakynda» Türkmenistanyň Kanunyny (Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 1999 ý., № 1, 15-nji madda);

2016-njy ýylyň 26-njy martynda kabul edilen «Türkmenistanyň käbir kanunçylyk namalaryna üýtgetmeler girizmek hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň I böleginiň 2-nji bendini (Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2016 ý., № 1, 63-nji madda) güýjüni ýitiren diýip hasap etmeli.

Türkmenistanyň

Gurbanguly

Prezidenti

Berdimuhamedow

Aşgabat şäheri.

2017-nji ýylyň 3-nji iýuny.

№ 566-V.

